

OHJE VALMENTAUTUJIIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ JA HUUMAUSAINETESTAUKSESTA NUORTEN TYÖPAJATOIMINNASSA

Johdanto

Tätä ohjetta sovelletaan EU:n tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 (jatkossa tietosuoja-asetus ja TSA) sekä sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain (1050/2018) perusteella henkilötietojen käsittelyyn nuorisolain (1285/2016) mukaisessa nuorten työpajatoiminnassa, kun kunta tai muu nuorisolaissa mainittu toimija toimii rekisterinpitäjänä ja henkilötietojen käsittelijänä.

Ohjeessa käsitellään henkilötietojen käsittelyyn liittyviä määritelmiä, henkilötietojen käsittelyn määrittelyä, henkilötietojen käsittelyn periaatteita, rekisterinpitäjän tehtäviä, velvollisuuksia ja asemaa, rekisteröidyn oikeuksia ja huumausainetestausta nuorten työpajatoiminnassa.

Sisällysluettelo

OHJE VALMENTAUTUJIIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ JA HUUMAUSAINETESTAUKSESTA NUORTEN TYÖPAJATOIMINNASSA 1	
Johdanto	1
Ohjeen keskeiset käsitteet (EU:n tietosuoja-asetuksen artiklat)	2
Henkilötietojen käsittely.....	3
Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet.....	3
Henkilötietojen käsittely nuorten työpajalla	3
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset	4
Henkilötietojen käsittelyperuste	4
Eryiset henkilötiedot	4
Rekisteröityjen ryhmät ja henkilötietoryhmät ja henkilötietolähteet	5
Henkilötietojen käsittely	6
Henkilötietojen käyttö nuorten työpajatoiminnassa	7
Nuorten työpajatoiminnassa kerättyjen tietojen luovuttaminen	7
Rekisterinpitäjänä nuorten työpajatoiminnassa.....	8
Rekisterinpitäjä.....	8
Rekisterinpitäjän vastuut	8
Tietosuojavastaava	9
Rekisteröidyn oikeudet.....	9
Huumausainetestausta nuorten työpajatoiminnassa.....	9

Ohjeen keskeiset käsitteet (EU:n tietosuoja-asetuksen artiklat)

Valmentautuja: Työpajalla valmentautumassa oleva henkilö.

Henkilötieto: Henkilötietoja ovat kaikki sellaiset tiedot, jotka liittyvät tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön ja joista henkilö eli rekisteröity voidaan tunnistaa suoraan tai epäsuorasti. Henkilötietoja ovat esimerkiksi nimi, henkilötunnus, kotiosoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite.¹

Henkilötietojen käsittely: Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin, esimerkiksi henkilötietojen keräämistä, tallentamista, säilyttämistä, käyttöä, muokkaamista, muuttamista, siirtämistä, luovuttamista ja poistamista. Kaikki henkilötietoihin kohdistuvat toimenpiteet henkilötietojen käsittelyn suunnittelusta henkilötietojen poistamiseen ovat henkilötietojen käsittelyä.²

Rekisterinpitäjä: On luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu toimielin, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määrittää unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Yhteisrekisterinpitäjä: Yhteisrekisterinpitäjä tarkoittaa rekisterinpitäjää, joka vähintään yhden muun rekisterinpitäjän kanssa määrittää henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

Henkilötietojen käsittelijä: Henkilötietojen käsittelijä on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu toimielin, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän puolesta. Henkilötietojen käsittelijällä ei tarkoiteta rekisterinpitäjän alaisuudessa toimivia työntekijöitä, jotka käsittelevät henkilötietoja osana työtehtäviään. Henkilötietojen käsittelijä voi olla esimerkiksi yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, viranomainen tai yhdistys. Erittäin laaja palveluntarjoajien joukko toimii henkilötietojen käsittelijöinä.

Rekisteri: Rekisteri on mikä tahansa jäsennelly henkilötietoja sisältävä tietojoukko, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu.

Tietosuojailmoitus: Tietosuojailmoitus on organisaation dokumentti, jolla informoidaan rekisteröidylle henkilötietojen käsittelystä; voidaan käyttää myös termejä tietosuojaseloste, tietosuojalauseke.

¹ Tietosuoja-asetuksen artiklat 4 ja 9

² Tietosuoja-asetuksen artikla 4

Henkilötietojen käsittely

Henkilötietojen käsittely tarkoittaa esimerkiksi henkilötietojen keräämistä, tallentamista, säilyttämistä, käyttöä, muokkaamista, muuttamista, siirtämistä, luovuttamista ja poistamista. Kaikki henkilötietoihin kohdistuvat toimenpiteet henkilötietojen käsittelyn suunnittelusta henkilötietojen poistamiseen ovat henkilötietojen käsittelyä.³

Henkilötietojen käsittely edellyttää aina laista löytyvää käsittelyperustetta. Peruste on määritettävä ennen käsittelyn aloittamista. Kun henkilötietojen käsittely sidotaan johonkin käsittelyperusteeseen, perustetta ei voi enää vaihtaa toiseen. Käsittelyperuste vaikuttaa merkittävästi siihen, mitä oikeuksia rekisteröidyllä on suhteessa rekisterinpitäjään.

Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet⁴

Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava aina tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita.

Tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietoja on

- käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi
- käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti
- kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten
- kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden
- päivitettävä aina tarvittaessa – epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä
- säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Jokaisen rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että se on noudattanut edellä lueteltuja ja yksityiskohtaisemmin EU:n tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa kuvattuja tietosuojaperiaatteita.

<https://tietosuoja.fi/tietosuojaperiaatteet>.

Rekisterinpitäjän vastuista kerrotaan tämän ohjeen kappaleessa *Rekisterinpitäjän vastuut*.

Henkilötietojen käsittely nuorten työpajalla

Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojan tarkoituksena on osoittaa, milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä.

Henkilötietojen käsittelyn on noudatettava edellä mainittuja tietosuojalainsäädännön tietosuojaperiaatteita. Henkilötietojen käsittely edellyttää aina laillista käsittelyperustetta.

Käsittelyn lainmukaisuus toteutuu, kun vähintään yksi TSA 6 artiklan 1. kohdan edellytyksistä täyttyy eli a) suostumus, b) sopimus, c) lain perusteella, d) henkilön elintärkeät edut, e) yleinen etu tai julkisen vallan käyttö tai f) oikeutettujen etujen toteuttaminen, josta viimeksi mainitusta on poikkeus, etenkin jos kyseessä on lapsi.⁵

³ Tietosuoja-asetuksen 4 artikla

⁴ Tietosuoja-asetuksen 5 artikla

⁵ Tietosuoja-asetuksen 6 artikla

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset

Työpajalla kerätään nuoren tietoja hänen valmennuksensa suunnittelemiseksi, hänen valmiuksiensa ja taitojensa kehittymisen osoittamiseksi ja hänen saamansa valmennuksen tulosten ja nuoren muun palvelutarpeen osoittamiseksi. Tietoja saadaan nuorelta itseltään, havainnoimalla nuoren valmennuksessa edistymistä, ja nuoren työpajalle ohjanneelta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta.

Henkilötietojen käsittelyperuste

Nuorten työpajatoiminnan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus arvioidaan tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan kautta, käsittelyperuste on määritelty nuorisolaissa. Nuori tulee nuorten työpajalle pääsääntöisesti viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan ohjaamana. Nuori voi myös oma-aloitteisesti hakeutua työpajalle. Työpajalle ohjatun nuoren valmennuksesta tehdään kirjallinen sopimus. Nuorten työpajatoiminnassa voidaan käsitellä sopimuksessa tai työpajalle nuorisolaissa säädettyssä tehtävässä saatuja tietoja valmennukseen tulevan ja valmennuksessa olevan nuoren yksilöimiseksi ja työpajatoiminnan tehtävien hoitamiseksi.

Nuorisolain 13 §:n mukaan nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Työpajatoiminnan tarkoituksena on myös parantaa nuoren elämänhallintataitoja, edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan. Nuorten työpajatoiminnassa käsitellään työpajan valmennukseen osallistuvan nuoren henkilötietoja. Nuorta koskevat tiedot muodostavat rekisterin.

Eriyiset henkilötietoryhmät

Sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tietojen käsittely, biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä.⁶

Kieltoa ei kuitenkaan sovelleta, jos sovelletaan jotakin 9 artiklan 2 kohtaa. Eriyisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja saa käsitellä seuraavilla edellytyksillä:

- a) rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa kyseisten henkilötietojen käsittelyyn yhtä tai useampaa tiettyä tarkoitusta varten, paitsi jos unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa ei voida kumota rekisteröidyn suostumuksella;
- b) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai rekisteröidyn velvoitteiden ja erityisten oikeuksien noudattamiseksi työoikeuden, sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alalla, siltä osin kuin se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisessa työehtosopimuksessa, jossa säädetään rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista asianmukaisista suojatoimista;
- c) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi, jos rekisteröity on fyysisesti tai juridisesti estynyt antamasta suostumustaan;
- d) käsittely suoritetaan poliittisen, filosofisen, uskonnollisen tai ammattiliittotoimintaan liittyvän säätöön, yhdistyksen tai muun voittoja tavoittelemattoman yhteisön laillisen toiminnan yhteydessä ja asianmukaisin suojatoimin, sillä edellytyksellä, että käsittely koskee ainoastaan näiden yhteisöjen jäseniä tai entisiä jäseniä tai henkilöitä, joilla on yhteisöihin säännölliset, yhteisöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, ja että henkilötietoja ei luovuteta yhteisön ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta;

⁶ Tietosuojasetus 9 artikla

- e) käsittely koskee henkilötietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi;
- f) käsittely on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tai aina, kun tuomioistuimet suorittavat lainkäyttötehtäviään;
- g) käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi;
- h) käsittely on tarpeen ennalta ehkäisevää tai työterveydenhuoltoa koskevia tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi taikka terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen 3 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia;
- i) käsittely on tarpeen kansanterveyteen liittyvän yleisen edun vuoksi, kuten vakavilta rajat ylittäviltä terveysuhkilta suojautumiseksi tai terveydenhuollon, lääkevalmisteiden tai lääkinnällisten laitteiden korkeiden laatu- ja turvallisuusnormien varmistamiseksi sellaisen unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, jossa säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien, erityisesti salassapitovelvollisuuden, suojaamiseksi;
- j) käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Rekisteröityjen ryhmät ja henkilötietoryhmät ja henkilötietolähteet

Rekisteröityjen ryhmä on nuorten työpajalla valmentautujat. Nuorten työpajatoiminnan kohderyhmä on alle 29-vuotiaat. Pääsääntöisesti nuorten työpajatoiminnan kohderyhmä on perusopetuksen päätösvaiheessa olevat ja sitä vanhemmat nuoret. Nuorten työpajatoiminta perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Henkilötietoryhmänä ovat valmentautujan yksilöinti- ja yhteystiedot: nimi, henkilötunnus, kotiosoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite.

Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa nuorten työpajatoiminnassa kirjataan rekisteriin nuorisolain 13 §:ssä tarkoitettu nuorta koskeva sopimus, nuoren valmennussuunnitelma, valmennuksen seurannasta saatavat tiedot ja niihin liittyvät jatkotoimenpiteet ja se, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Rekisteriin kirjataan myös, ketkä vastaavat nuoren valmennuksesta.

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyä. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ovat (ns. arkaluonteiset henkilötiedot) ovat sellaiset tiedot, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys. Näitä tietoja ovat myös geneettiset tai biometriset tiedot, joita käytetään henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten. Myös terveyttä ja seksuaalista käyttäytymistä tai suuntautumista koskevat tiedot kuuluvat näihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Jo tieto siitä, että nuori on nuorten työpajatoiminnassa valmentautujana, on erityinen henkilötieto.

Henkilötietojen käsittely⁷

Jos henkilötietoja käsitellään rekisterinpitäjän lukuun, rekisterinpitäjä saa käyttää ainoastaan sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka antavat riittävät takeet asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien täytäntöön panemiseksi niin, että käsittely täyttää tietosuoja-asetuksen vaatimukset ja sillä varmistetaan rekisteröidyn oikeuksien suojele.

Henkilötietojen käsittelijä ei saa käyttää toisen henkilötietojen käsittelijän palveluksia ilman rekisterinpitäjän erityistä tai yleistä kirjallista ennakkolupaa. Kun kyse on yleisestä kirjallisesta ennakkoluvasta, henkilötietojen käsittelijän on tiedotettava rekisterinpitäjälle kaikista suunnitelluista muutoksista, jotka koskevat muiden henkilötietojen käsittelijöiden lisäämistä tai vaihtamista, ja annettava siten rekisterinpitäjälle mahdollisuus vastustaa tällaisia muutoksia.

Henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet. Tässä sopimuksessa tai muussa oikeudellisessa asiakirjassa on säädettävä erityisesti, että henkilötietojen käsittelijä

- a) käsittelee henkilötietoja ainoastaan rekisterinpitäjän antamien dokumentoitujen ohjeiden mukaisesti, mikä koskee myös henkilötietojen siirtoja kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, paitsi jos henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaaditaan, missä tapauksessa henkilötietojen käsittelijä tiedottaa rekisterinpitäjälle tästä oikeudellisesta vaatimuksesta ennen käsittelyä, paitsi jos tällainen tiedottaminen kielletään kyseisessä laissa yleistä etua koskevien tärkeiden syiden vuoksi;
- b) varmistaa, että henkilöt, joilla on oikeus käsitellä henkilötietoja, ovat sitoutuneet noudattamaan salassapitovelvollisuutta tai heitä koskee asianmukainen lakisääteinen salassapitovelvollisuus;
- c) toteuttaa kaikki TSA 32 artiklassa (henkilötietojen käsittelyn turvallisuus) vaaditut toimenpiteet;
- d) noudattaa 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuja toisen henkilötietojen käsittelijän käytön edellytyksiä;
- e) ottaa huomioon käsittelyn luonteen auttaa rekisterinpitäjää asianmukaisilla teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä mahdollisuuksien mukaan täyttämään rekisterinpitäjän velvollisuuden vastata pyyntöihin, jotka koskevat III luvussa säädettyjen rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä;
- f) auttaa rekisterinpitäjää varmistamaan, että TSA 32–36 artiklassa säädettyjä velvollisuuksia noudatetaan ottaen huomioon käsittelyn luonteen ja henkilötietojen käsittelijän saatavilla olevat tiedot;
- g) rekisterinpitäjän valinnan mukaan poistaa tai palauttaa käsittelyyn liittyvien palveluiden tarjoamisen päätyttyä kaikki henkilötiedot rekisterinpitäjälle ja poistaa olemassa olevat jäljennökset, paitsi jos unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä vaaditaan säilyttämään henkilötiedot;
- h) saattaa rekisterinpitäjän saataville kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen 28 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisen osoittamista varten, ja sallii rekisterinpitäjän tai muun rekisterinpitäjän valtuuttaman auditoijan suorittamat auditoinnit, kuten tarkastukset, sekä osallistuu niihin.

Henkilötietojen käsittelijän on välittömästi ilmoitettava rekisterinpitäjälle, jos hän katsoo, että ohjeistus rikkoo tietosuoja-asetusta tai muita unionin tai jäsenvaltion tietosuojasäännöksiä.

Kun henkilötietojen käsittelijä käyttää toisen henkilötietojen käsittelijän palveluksia erityisten käsittelytoimintojen suorittamiseksi rekisterinpitäjän puolesta, kyseiseen toiseen henkilötietojen käsittelijään sovelletaan sopimuksen tai unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisen muun oikeudellisen asiakirjan mukaisesti samoja tietosuojavelvoitteita kuin ne, jotka on vahvistettu tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän välisessä sopimuksessa tai muussa oikeudellisessa asiakirjassa erityisesti antaen riittävät takeet siitä, että käsittelyyn liittyvät asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimet toteutetaan niin, että käsittely täyttää tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Kun toinen henkilötietojen käsittelijä ei täytä tietosuojavelvoitteitaan, alkuperäinen

⁷ Tietosuoja-asetus 28 artikla

henkilötietojen käsittelijä on edelleen täysimääräisesti vastuussa toisen henkilötietojen käsittelijän velvoitteiden suorittamisesta suhteessa rekisterinpitäjään.

Henkilötietojen käyttö nuorten työpajatoiminnassa

Henkilötietoja voi käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon ne on kerätty ja joiden käsittelytarkoituksista ja käsittelyperusteista on informoitu valmentautujaa/rekisteröityä etukäteen. Tiedot on suojattava ulkopuolisilta. Sähköiset tietojärjestelmät suojataan käyttäjätunnuksin ja salasanoin. Työ- ja yksilövalmentajille sekä työpajan rekisterin pidosta vastaaville annetaan työtehtävien edellyttämät käyttöoikeudet, ja niiden käyttöä valvotaan säännöllisesti. Paperille tallennetut asiakirjat pidetään lukituissa kaapeissa. Henkilökunta ohjeistetaan ja koulutetaan henkilötietojen lainmukaiseen käsittelyyn.

Yksilöä koskevat tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole välttämättömiä häntä koskevan tehtävän hoitamiseksi tai ne eivät ole välttämättömiä työpajan tehtävän hoitamiseksi. Joskus nuoren tavoittaminen voi edellyttää useita yhteydenottoja ja nuorella voi olla tarvetta useille erilaisille palveluille. Jos nuori ilmoittaa, ettei hän halua tulla autetuksi, tiedot on hävitettävä sen jälkeen, kun nuoren palvelun tarve on arvioitu.

Kunnan ja kuntayhtymän järjestämään toimintaan sovelletaan arkistolakia (831/1994, 1§) ja toiminnassa laaditaan arkistonmuodostamissuunnitelma (8 §). Kunnan arkistonmuodostussuunnitelmassa on suositeltavaa todeta, että nuorten työpajatoimintaa koskevien tietojen säilyttämisessä noudatetaan nuorisolakia. Kunta voi kuitenkin säilyttää sellaiset nuorten työpajatoimintaa koskevat tiedot, jotka ovat määrällisiä, toiminnan kehittämiseen liittyviä ja joista ei voi tunnistaa yksittäistä henkilöä. Tällaisia ovat esimerkiksi ne tiedot, joita kerätään opetus- ja kulttuuriministeriön ja aluehallintovirastojen vuosittaisessa valtakunnallisessa kyselyssä tilastointia varten. Valtakunnallisen kyselyn tiedot käsitellään ja esitetään niin, että niistä ei voi tunnistaa henkilöä.

Nuorten työpajatoiminnassa kerättyjen tietojen luovuttaminen

Nuorten työpajan valmennuksessa nuoresta voi syntyä sellaista tietoa, joka voi olla tarpeellista luovuttaa edelleen sille palveluntarjoajalle, jolle nuori ohjataan. Tällaisia nuorta koskevia tarpeellisia tietoja saa luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa nimenomaisella suostumuksella. Alaikäinen nuori voi kuitenkin kehitystään vastaavasti päättää itseään koskevien tietojen luovuttamisesta. Alaikäisen nuoren kykyä päättää itseään koskevista asioista tulee arvioida kunkin nuoren kohdalla yksilöllisesti. Tulee varmistaa, että luovutus tapahtuu tietoturvallisesti. Nuorten työpajatoiminnassa kirjataan, mitä ja milloin tietoja ja kenelle nuoresta on annettu. Kirjaaminen kuuluu nuorten työpajatoimintaa toteuttavan viranhaltijan tai työntekijän tehtäviin.

Alle 18-vuotiaiden nuorten kohdalla ja lastensuojelulain (417/2007, 25 §) edellytysten täytyessä tulee nuorten työpajan tehdä lastensuojeluilmoitus tai ennakkollinen lastensuojeluilmoitus lastensuojeluviranomaisille. Yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi, säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä. Lisäksi poliisilla (poliisilaki 872/2011,4 luku 2 §) on laissa tarkemmin säädetty oikeudet saada nuorten työpajatoiminnan järjestäjältä nuorta koskevia tietoja pyydettyäessä.

Nuorisolaissa säädettyjä tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia tai uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi (28 §).

Rekisterinpitäjänä nuorten työpajatoiminnassa

Rekisterinpitäjä

Nuorisolain 14 §:n mukaan nuorten työpajatoiminnan järjestäjä vastaa rekisterinpitäjänä nuoren henkilötietojen käsittelystä työpajatoiminnassa.

- Kunnan järjestäessä nuorten työpajatoimintaa rekisterinpidosta ja sen lainmukaisuudesta vastaa viime kädessä kuntalain mukainen nuorten työpajatoiminnan hallinnosta vastaava toimielin.
- Kun työpajatoimintaa järjestää nuorten palveluja tuottava yhteisö, niin se vastaa rekisterinpidosta ja sen lainmukaisuudesta.

Rekisterinpitäjän vastuut

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) mukaisesti rekisterinpitäjän velvollisuutena on antaa tietoa rekisteröidylle henkilötietojen käsittelystä. Asetuksen 12 artiklassa säädetään yleisistä säännöistä, joita sovelletaan rekisteröidyille toimitettaviin tietoihin (13-14 artikla), rekisteröityjen oikeuksien käyttöön liittyvään viestintään (15-22 artikla), 30 artiklassa sisäisen selosteen laatimisesta (seloste käsittelytoimista on oltava kirjallinen ja tarvittaessa valvovalle viranomaiselle näytettävissä oleva) ja henkilötietojen tietoturva-loukkauksista ilmoittamiseen (33 ja 34 artiklat).

Rekisterinpitäjän tärkeimmät vastuut henkilötietojen käsittelyssä ovat

- informoida rekisteröityjä TSA 13 ja/tai 14 artiklojen mukaan: tietosuojailmoituksen laadinta ja rekisteröidyille tietosuojailmoituksissa olevien tietojen antaminen.
- toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet toimittaakseen rekisteröidylle käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä.
- toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset henkilötietojen käsittelyn turvaamistoimenpiteet
- ohjeistaa henkilötietojen käsittelijöitä niin, että nämä tekevät vain niitä henkilötietojen käsittelytoimia, joita rekisterinpitäjän lukuun sovitaan tehtävän.
- tarkastella henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä ja toteuttaa kaikki tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet riskien pienentämiseksi.
- laatia ohjeet henkilötietojen käsittelystä ja huolehtia tarpeellisen koulutuksen järjestämisestä.
- suunnitella, miten valmentautuvia informoidaan henkilötietojen käsittelystä.
- kertoa henkilötietoja kerätessä nuorelle ja hänen huoltajalleen rekisterinpitäjästä, henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta sekä siitä, mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan sekä rekisteröidyn oikeuksien käyttämisestä.

Rekisterinpitäjä ei voi siirtää omaa rekisterinpitäjän vastuutaan henkilötietojen käsittelyn turvaamisen osalta muulle taholle tai osapuolelle.

Nuorten työpajatoiminnan tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevia tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle vain nuoren tai, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa, suostumuksella. Alaikäinen nuori voi kuitenkin kehitystään vastaavasti päättää itseään koskevien tietojen luovuttamisesta. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä työpajan tehtävän hoitamiseksi, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin (viimeinen rekisterimerkintä).

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjä ja sen palveluksessa oleva eivät saa ilman nuoren tai, jos nuori on alaikäinen, myöskään hänen huoltajansa, suostumusta ilmaista sivullisille, mitä he tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saavat tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista tai tukitoimista ja hänen taloudellisesta asemastaan. Alaikäinen nuori voi kuitenkin kehitystään vastaavasti päättää häntä koskevien tietojen luovuttamisesta. (Nuorisolaki 1285/2016, 14 §).

Tietosuojavastaava

Tietosuojavastaava on organisaation sisäinen asiantuntija, joka seuraa henkilötietojen käsittelyä ja auttaa tietosuojasäännösten noudattamisessa. Tietosuojavastaava seuraa tietosuojasääntöjen noudattamista koko organisaatiossa ja tuo esiin havaitsemiaan puutteita, antaa tietoja ja neuvoja tietosuojasääntöjen mukaisista velvollisuuksista johdolle ja henkilötietoja käsitteleville työntekijöille, antaa pyydettyä neuvoja tietosuojan vaikutustenarvioinnin tekemisestä ja valvoo vaikutustenarvioinnin toteutusta. Lisäksi tietosuojavastaava on rekisteröityjen yhteyshenkilö henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä asioissa sekä on tietosuojavaltuutetun toimiston yhteyshenkilö ja tekee yhteistyötä tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa.⁸

Rekisteröidyn oikeudet

Jokaisella on oikeus omiin henkilötietoihinsa. Rekisteröidyllä on oikeus tietää henkilötietojensa käsittelystä, kuka rekisterinpitäjä on, miksi henkilötietoja tarvitaan, kuinka kauan henkilötietoja tarvitaan, luovutetaanko henkilötietoja eteenpäin, ja miten rekisteröity voi käyttää henkilötietoihin liittyviä oikeuksiaan.

Rekisteröidyllä on oikeus tutustua ja tarkastaa nuorten työpajatoiminnan rekisteriin talletetut omat henkilötietonsa. Rekisteröity voi myös pyytää tietojensa oikaisemista/korjaamista tai poistamista.

Jos nuori on alaikäinen, hänen huoltajallaan on oikeus tietää nuorten työpajatoiminnan henkilötietojen käsittelystä (rekisteröidyn informointivelvoite).

Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa

Huumausainetestauksesta saadun tiedon käsittelyoikeus, eli milloin on ylipäänsä hyväksyttävää käsitellä huumausainetestien tuloksia, perustuu laissa säädettyyn työtehtäväperusteiseen käsittelyoikeuteen.

Nuorisolain 15 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta nuorten työpajatoiminnassa.

Huumausainetestauksen tavoitteena on valmennusympäristön ja työturvallisuuden parantaminen nuorten työpajassa. Työpajan tulee kiinnittää erityistä huomiota tietojen luottamukselliseen käsittelyyn sekä testaamista koskevien todistusten huolelliseen hävittämiseen heti, kun se on tietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta mahdollista.

Nuorisolain mukaan nuorten työpajatoiminnan järjestäjä saa pyytää nuorta esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmennuksessa tai että nuori on riippuvainen huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi ja että nuori toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja joissa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa nuoren itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta; tai
- 3) merkittävästi lisää nuorten työpajalla tai muussa valmennusympäristössä huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan kunnan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että nuorelle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen huumausaineiden käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko nuori käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen

⁸ <https://tietosuoja.fi/tietosuojavastaavat>

toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä nuorten työpajatoiminnan järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen pyytämistä on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle.

Huumausainetestauksesta saatavaa tietoa voidaan käyttää ainoastaan nuoren valmennussuunnitelman ja 13 §:ssä tarkoitetun sopimuksen tarkistamiseksi. Huumausainetestiä koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka vastaavat nuoren valmennuksesta nuorten työpajatoiminnassa tai jotka tekevät päätöksen sopimuksen muuttamisesta. Testiä koskeva todistus tulee säilyttää erillään muista henkilötiedoista. Jos nuorten työpajatoiminnan järjestäjä ei saa pyytämäänsä huumausainetestiä koskevaa todistusta ja nuorelle on suunniteltu 1 momentin mukaisia tehtäviä, nuoren valmennussuunnitelmaa ja 13 §:ssä tarkoitettua sopimusta voidaan tarkistaa.

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjä vastaa nuorisolain 15 §:ssä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Nuorelle tehtävään huumausainetestiin sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.